

RICHTLIJNEN

voor het milieueffectrapport

Herinrichting Heesseltsche Uiterwaarden

Gedeputeerde Staten van Gelderland
de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat
vastgesteld op 24 maart 2003

INHOUDSOPGAVE blz.

1	Inleiding	1
2	Hoofdpunten van de richtlijnen	2
3	Probleemstelling, doel en besluitvorming	3
3.1	Probleemstelling	3
3.1.1	Waterafvoer	3
3.1.2	Natuurontwikkeling	4
3.2	Doelen	4
3.3	Beleid en besluitvorming	4
4	Voorgenomen activiteit en alternatieven	6
4.1	Deelactiviteiten, faseringen en voorzieningen	6
4.2	Alternatieven	6
4.2.1	Bandbreedte voor alternatievenontwikkeling	6
4.2.2	Randvoorwaarden of uitgangspunten	7
4.2.3	Natuurbehoudalternatief	7
4.2.4	Varianten binnen alternatieven	8
4.3	Nulalternatief	9
4.4	Meest milieuvriendelijk alternatief	9
5	Bestaande milieutoestand, autonome ontwikkeling en (milieu)gevolgen	10
5.1	Referentie voor toetsing (milieu)gevolgen	10
5.2	Beschrijving van (milieu)gevolgen	10
6	Vergelijking van alternatieven	13
7	Leemten in informatie	14
8	Evaluatieprogramma	15
9	Vorm en presentatie	16
10	Samenvatting van het MER	17

BIJLAGEN

1	Samenvatting van inspraakreacties en adviezen
2	Lijst van inspraakreacties en adviezen
3	Hoofdpunten van het advies van de Commissie voor de Milieueffectrapportage (m.e.r.) d.d. 22 januari 2003
4	Instemming van de directeur-hoofdinspecteur van de divisie water namens de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat d.d. 12 februari 2003

1 INLEIDING

Rijkswaterstaat Directie Oost Nederland is voornemens de Heesseltsche Uiterwaarden, langs de Waal tussen Heesselt en Opijnen, opnieuw in te richten. Deze herinrichting gaat gepaard met grootschalige ontgrondingen (meer dan 100 ha) en er zal mogelijk meer dan 500.000 m³ verontreinigde baggerspecie (klasse 3 en 4) worden gestort; hiervoor dient de procedure voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen te worden.

Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben op 1 november 2002 een startnotitie ontvangen van Rijkswaterstaat Directie Oost Nederland met betrekking tot het opstellen van een milieueffectrapport (MER) voor de herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden (gemeente Neerijnen). Bij brief van 13 november 2002 hebben wij de Commissie voor de Milieueffectrapportage (m.e.r.), hierna "de commissie" genaamd, in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport. De provincie Gelderland is bevoegd gezag voor het afgeven van de Wm-vergunning en ontgrondingsvergunning en treedt op als coördinerend bevoegd gezag. De Minister van Verkeer en Waterstaat is bevoegd gezag voor de Wvo-vergunning. De m.e.r.-procedure ging van start met kennisgeving van de startnotitie in het Nieuwsblad Geldermalsen, het Carillon, de Gelderlander en de Staatscourant van 21 november 2002. Van 14 november 2002 tot en met 12 december 2002 lag de startnotitie ter inzage.

Naar aanleiding van de startnotitie zijn 193 schriftelijke en 8 mondelinge inspraakreacties ingekomen. *In bijlage 1 is een samenvatting opgenomen van de inspraakreacties.* Bij het vaststellen van onderhavige richtlijnen voor het MER is rekening gehouden met deze inspraakreacties voorzover er sprake was van aanvullende informatie die voor de op te stellen richtlijnen van belang is. Het advies van de commissie is gebruikt als basis voor het vaststellen van de richtlijnen voor het MER. Een weergave van de hoofdpunten van het advies van de commissie is opgenomen in bijlage 3. Per brief van 19 februari 2003 heeft de Inspectie Verkeer en Waterstaat van Rijkswaterstaat als bevoegde instantie in het kader van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo) *ingestemd met het advies van de commissie met het verzoek deze op enkele specifiek genoemde punten aan te passen (bijlage 4).* In deze richtlijnen zijn de aanvullingen waarom de Inspectie Verkeer en Waterstaat heeft gevraagd opgenomen waarmee deze richtlijnen formeel, bij vaststelling door Gedeputeerde Staten van Gelderland tevens zijn vastgesteld door Rijkswaterstaat. Het advies is bijgesteld op grond van de standpunten van Rijkswaterstaat en de provincie Gelderland en de ingekomen inspraakreacties naar aanleiding van de startnotitie.

Het doel van deze richtlijnen is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De startnotitie geeft voor veel onderdelen aan wat in het MER aan de orde zal komen.

De richtlijnen beperken zich daarom op die onderwerpen die in het MER aanvulling of een andere aanpak behoeven dan in de startnotitie. Voor alle niet-genoemde onderwerpen kan de in de startnotitie voorgestelde aanpak richtlijn voor het MER zijn.

2 HOOFDPUNTEN VAN DE RICHTLIJNEN

- 1 Geef aan hoe het voornemen procedureel en inhoudelijk is afgestemd op de procedure voor de planologische kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier. Beschrijf tevens welke consequenties een afwijkende oplossingsrichting in de PKB zal hebben voor het voornemen in de Heesseltsche Uiterwaarden.
- 2 Maak duidelijk hoe de beide doelstellingen, te weten verlaging van de maatgevende hoogwaterstand bij meer waterafvoer en natuurontwikkeling volgens vastgesteld beleid (Fort Sint Andries), met elkaar te verenigen zijn.
- 3 Met het voornemen verdwijnen (ten dele) de huidige natuurwaarden. Mede om tegemoet te komen aan de behouddoelstellingen van de Vogel- en Habitatrichtlijn, moet er in het MER aandacht worden besteed aan (de mogelijkheden voor) een natuurbehoudalternatief. Dit richt zich op zo goed mogelijk behoud van het huidige natuur- en landschapsbeeld met onder meer een lage dynamiek, openheid en (agrarisch) natuurbeheer.
- 4 Geef voor de alternatieven aan in hoeverre ze voldoen aan de belangrijkste randvoorwaarden. Deze randvoorwaarden zijn: inrichting conform de aanpak Ruimte voor Rijntakken, de uitgangspunten van het Raamplan Fort Sint Andries, stabiliteit van de waterbouwkundige constructies in de rivier, niet negatief beïnvloeden van de scheepvaart en stabiliteit van de primaire waterkering.
Geef van de alternatieven tevens aan in hoeverre ze passen binnen het beleidsstandpunt Verwijdering Baggerspecie¹ en het beleid Actief Bodembeheer Rijntakken (ABR).
- 5 Het MER dient een samenvatting te bevatten die naast een publieksfunctie vooral valt te gebruiken voor de bestuurlijke besluitvorming. Hierin moeten de belangrijkste milieugevolgen per alternatief worden weergegeven, alsmede de maatregelen om die milieugevolgen te minimaliseren en de effectiviteit van de maatregelen.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 1993-1994, 23 450, nr. 1

3 PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a, van de Wet milieubeheer (Wm):

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c, van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieueffectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Probleemstelling

De startnotitie noemt twee redenen voor de herinrichting:

- de toename van de hoeveelheid water per tijdseenheid die de Waal veilig naar de zee moet kunnen afvoeren;
- vastgesteld beleid om nieuwe aaneengesloten natuurgebieden te creëren.

3.1.1 Waterafvoer

Het eerste probleem is recentelijk duidelijk geworden door nieuwe inzichten en verwoord in strategische plannen: het kabinetsstandpunt Anders Omgaan met Water naar aanleiding van het advies van de Commissie Waterbeheer 21e eeuw en het kabinetsstandpunt met bestuursakkoord Ruimte voor de Rivier op basis van verkennende rivierstudies.

Het bestuursakkoord Ruimte voor de Rivier moet leiden tot een planologische kernbeslissing (PKB) met een grootschalig inrichtingsplan voor de Rijntakken, gericht op een maatgevende afvoer van 16.000 m³/sec bij Lobith. Het MER voor Ruimte voor de Rivier wordt op dit moment geschreven. Tevens verkent het Rijk met een zogenaamde "spankrachtstudie" de ruimtelijke claims voor de langere termijn bij een maatgevende afvoer van 18.000 m³/sec bij Lobith en een zeespiegelstijging volgens de IPCC-scenario's (Intergovernmental Panel on Climate Change).

De initiatiefnemer noemt het voornemen voor herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden in dit kader een "geen spijt"-maatregel. Dit zou betekenen dat nu al zeker is dat het voornemen aansluit op nieuw beleid. De probleemstelling is afhankelijk van de PKB Ruimte voor de Rivier.

De initiatiefnemer beschouwt de herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden als lopend project binnen deze PKB-procedure. Onderbouw in het MER dit uitgangspunt en geef aan hoe de m.e.r.- en besluitvormingsprocedure voor de herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden wordt afgestemd op deze PKB-procedure². Besteed hierbij ook aandacht aan de lange termijn visie die in de PKB wordt opgenomen. Beschrijf tevens welke consequenties een afwijkende oplossingsrichting in de PKB zal hebben voor het voornemen in de Heesseltsche Uiterwaarden.

² Zie ook o.a. inspraakreacties 1, 6, 11, 15, 18

Alhoewel de probleemstelling voor de waterafvoer reeds in vooronderzoeken uitvoerig is verkend, dient het MER helder te resumeren hoe dit is onderzocht, wat de bevindingen zijn en wat het betekent voor het voornemen³.

Ook aannames, onzekerheden en onnauwkeurigheden (eventueel en zo mogelijk met een onzekerheidsanalyse) dienen hierbij aan bod te komen⁴.

3.1.2 Natuurontwikkeling

Het beleid voor nieuwe aaneengesloten natuurgebieden, waarvan het plan Fort Sint Andries deel uitmaakt, is de tweede doelstelling. De probleemstelling achter dit beleid is dat populaties van dieren en plantensoorten onder druk staan door het ontbreken van leefgebieden, doordat leefgebieden te klein zijn en/of door de (te) beperkte uitwisselingsmogelijkheden. Verhelder deze probleemstelling in het MER en spits deze toe op het plan Fort Sint Andries en meer specifiek op de rol van de Heesseltsche Uiterwaarden daarin⁵.

3.2 Doelen

De hydraulische doelstelling is 5,5 cm verlaging van de berekende maatgevende hoogwaterstand (MHW-stand) ter plaatse van de Heesseltsche Uiterwaarden, bij een afvoer van 15.000 m³/sec bij Lobith. Tezamen met verlaging van het hoogwatervrije terrein in de Hurwenensche Uiterwaarden⁶ zou dit moeten resulteren in een MHW-stand die bij 16.000 m³/sec bij Lobith even hoog is als in de huidige situatie bij 15.000 m³/sec. Hierdoor blijft het huidige veiligheidsniveau gehandhaafd.

Tweede doelstelling van het project Ruimte voor de Rivier is het verbeteren van de Ruimtelijke Kwaliteit. Hieronder worden zowel de waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie verstaan, alsook de gebruiksmogelijkheden voor riviergebonden functies. De doelen voor de ruimtelijke kwaliteit zijn vastgelegd in de Visie Fort Sint Andries en vervolgens in het Raamplan Fort Sint Andries.

In het Gebiedsplan Natuur en Landschap Rivierenland, dat in juni 2003 in ontwerp vastgesteld wordt, zullen deze doelstellingen geactualiseerd en opnieuw vastgelegd worden.

Maak in het MER duidelijk hoe beide doelstellingen, te weten 5,5 cm verlaging van de MHW-stand ter plaatse en de natuurontwikkeling van het plan Fort Sint Andries, met elkaar te verenigen zijn⁷.

³ Zie ook o.a. inspraakreacties 1, 2, 3, 6, 8, 9, 16, 20

⁴ Zie ook o.a. inspraakreacties 3, 6, 27

⁵ Zie ook o.a. inspraakreacties 1, 3, 6, 8, 10, 16, 26

⁶ Deze maatregel levert nog eens 2,5 cm verlaging op van de MHW-stand, zodat de totale verlaging 8 cm bedraagt.

⁷ Tijdens de hoorzitting over de startnotitie MER heeft de initiatiefnemer te kennen gegeven dat de inrichtingsvisie Fort Sint Andries niet voldoet aan de huidige veiligheidseisen. Dit suggereert dat beide doelstellingen niet met elkaar te verenigen zijn.

Geef hierbij aan wat de consequenties zijn indien meer dan wel minder MHW-verlaging kan worden gehaald dan de gestelde 5,5 cm⁸. Definieer naast de projectdoelstellingen ook de doelstellingen voor het MER op zich nl. de berging van uiterwaardengrond.

3.3 Beleid en besluitvorming

Het plangebied is onderdeel van een speciale beschermingszone op grond van de Vogelrichtlijn, alsmede onderdeel van de ecologische hoofdstructuur.

Geef in het MER aan of er significante gevolgen kunnen optreden in het gebied, en welke dat zijn. Bij significante gevolgen dient een passende beoordeling gemaakt te worden conform de Habitrichtlijn (artikel 6, lid 3 en 4)⁹.

Vermeld in het gebied voorkomende soorten die beschermd worden op grond van de Flora- en Faunawet. Beoordeel of de activiteit zal leiden tot in de Flora- en Faunawet genoemde verboden gedragingen. Indien dat het geval is, zal een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en Faunawet moeten worden aangevraagd. Geef dan in het MER aan op welke gronden de initiatiefnemer meent om voor een ontheffing in aanmerking te komen¹⁰.

De doelen en middelen voor natuur en landschap zijn vastgelegd in het Gebiedsplan Natuur en Landschap Rivierenland. Geef in het MER duidelijk aan hoe de te onderzoeken alternatieven en varianten invulling geven aan de doelen van het gebiedsplan.

De activiteit heeft belangrijke gevolgen voor de waterhuishouding (bijvoorbeeld voor waterberging, overstromingsrisico, wateroverlast, waterkwaliteit, watervoorziening en verdroging)¹¹. Derhalve dient een Watertoets te worden uitgevoerd. Te zijner tijd moet bij het (ontwerp)besluit een waterparagraaf worden gevoegd. Neem deze informatie op in het MER.

Op grond van de Kaderrichtlijn Water zal voor het stroomgebied van de Rijn een stroomgebiedplan worden opgesteld. Dit gaat in op de samenhang van beleids-, inrichtings- en beheermaatregelen, zowel voor waterkwantiteit als voor waterkwaliteit. De richtlijn kent een monitoringsverplichting. Geef aan wat deze richtlijn betekent voor dit project¹².

⁸ Zie ook 4.2.2.

⁹ Zie ook o.a. inspraakreacties 2, 6, 9, 11, 14, 24

¹⁰ Zie ook o.a. inspraakreacties 2, 14

¹¹ Zie ook o.a. inspraakreacties 2, 5, 6, 18, 23, 24

¹² Recent is gestart met de uitwerking van de Kaderrichtlijn Water wat uiteindelijk moet resulteren in stroomgebiedplannen voor o.a. deelstroomgebied Rijn-west. Op dit moment is onduidelijk hoe de kaderrichtlijn doorwerkt op projectniveau; tijdens het opstellen van het MER zal hierover meer duidelijkheid komen. Het is van belang dat in het MER de meest actuele stand van zaken m.b.t. de kaderrichtlijn wordt meegenomen.

Geef in het MER aan hoe de activiteit zich verhoudt tot het rijks- en provinciaal cultuurhistorisch beleid zoals verwoord in de Nota Belvédère en de Kadernota Belvoir¹³.

Ga in het MER in op het beleidsstandpunt Verwijdering Baggerspecie en op de beleidsnotitie Actief Bodembeheer Rijntakken. Geef aan wat dit beleid betekent voor de herinrichting van de Heesseltse Uiterwaarden.

In de startnotitie is helder omschreven welke besluiten genomen zullen worden om de voorgenomen activiteit uit te voeren, evenals de procedure en het tijdpad die daarbij horen. Na verwerking van vorengenoemde aanvullingen dient dit te worden overgenomen in het MER.

¹³ Zie ook o.a. inspraakreacties 2, 7, 15, 24

4 VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b, van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3, van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voorzover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zo veel mogelijk worden beperkt."

4.1 Deelactiviteiten, faseringen en voorzieningen

De voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden beschreven voorzover deze gevolgen hebben voor het milieu.

Baseer deze beschrijving op deelactiviteiten, zoals de ontgroning en de baggerspeciebergings. Ook bij het zoeken naar alternatieven dient te worden uitgegaan van een analyse van de voorgenomen activiteit in deelactiviteiten. Maak voorts duidelijk in hoeverre deelactiviteiten onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden, dan wel de mogelijkheden voor andere deelactiviteiten uitsluiten. Met andere woorden, alternatieven zullen moeten zijn samengesteld uit met elkaar verenigbare deelactiviteiten.

Maak onderscheid tussen activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (inrichting/aanleg) en in de gebruiksfase (gebruik, beheer en nazorg). Bij realisatie kan gedacht worden aan groot grondverzet en de afvoer van nuttig te gebruiken grondstoffen. Bij gebruik kan gedacht worden aan de mogelijkheden voor het beheer van de gronden en recreatief (mede)gebruik¹⁴.

Bij elk alternatief moet worden aangegeven welke preventieve, mitigerende respectievelijk compenserende maatregelen worden getroffen. Denk aan voorzieningen om overlast te voorkomen, bereikbaarheid te garanderen respectievelijk natuurcompensatie¹⁵.

4.2 Alternatieven

4.2.1 Bandbreedte voor alternatievenontwikkeling

In de startnotitie staat een vijftal ontwikkelingsrichtingen die alle als vertrekpunt hebben dat er geen wijzigingen plaatsvinden aan de dijken en aan het laagwaterbed.

¹⁴ Zie ook o.a. inspraakreacties 1, 2, 6, 8, 9, 16, 22

¹⁵ Zie ook o.a. inspraakreacties 6, 9, 12, 17, 25, 26

In veel inspraakreacties zijn aanpassingen geopperd aan de dijken (verdere verhoging) of aan de kribben in de Waal (kribverlaging, andere vormgeving) om aan de hydraulische doelstelling van het project te voldoen¹⁶.

Deze alternatieven vallen niet binnen de reikwijdte van het project, maar vinden hun afweging op een hoger beleidsniveau: de PKB Ruimte voor de Rivier (en in een later stadium eventueel beleid dat voortvloeit uit de spankrachtstudie). Dergelijke alternatieven zouden alsnog in beeld kunnen komen ten gevolge van deze PKB-procedure¹⁷.

4.2.2 Randvoorwaarden of uitgangspunten

In de startnotitie (blz. 7 en verder) staat een aantal randvoorwaarden dat sturend zou moeten zijn voor de alternatievenontwikkeling. Later in de startnotitie (blz. 28) komen enkele van deze randvoorwaarden als te beschrijven gevolgen weer aan de orde. Hierdoor is onduidelijk welke randvoorwaarden absoluut zijn (en derhalve harde randvoorwaarde voor alternatievenontwikkeling) en welke niet hard zijn¹⁸.

Geef hierover helderheid in het MER. Indien er geen, of maar beperkt, harde randvoorwaarden zijn, dan dient dat in het MER aangegeven te worden. *Formuleer deze als uitgangspunten.*

De mate waarin aan deze uitgangspunten wordt voldaan, niet in absolute zin (wel/niet), maar in relatieve zin, hoort dan thuis onder de beschrijving van de gevolgen van de alternatieven.

Gezien de hoge prioriteit die aan de randvoorwaarden is gegeven, moeten deze gevolgen in een afzonderlijke tabel in het MER staan¹⁹.

4.2.3 Natuurbehoudalternatief

De bestaande natuurwaarden zullen door het voornemen (ten dele) verdwijnen en door een bepaalde natuurontwikkeling resulteren in andere natuurwaarden.

¹⁶ Zie ook o.a. inspraakreacties 2, 5, 6, 9, 10, 11, 15, 16, 21, 26

¹⁷ Zie ook paragraaf 3.1.1 van de richtlijnen.

¹⁸ Ter illustratie enkele voorbeelden:

- 1 De beoogde ingrepen in de uiterwaarden hebben invloed op het gedrag van de bodemligging in het laagwaterbed. Dit kan echter niet vooraf geëist worden. Veranderingen in het morfologische gedrag van het laagwaterbed zullen ook hun invloed hebben op de stabiliteit van de waterbouwkundige constructies in de rivier. Daarom is de vraag niet zozeer of deze stabiliteit "redelijkerwijs gegarandeerd" is, maar veeleer of die stabiliteit tegen aanvaardbare kosten te garanderen is. "Aanvaardbare kosten" is een gradueel gevolg.
- 2 Om dezelfde reden is het niet zinvol te eisen dat de scheepvaart in de Waal "niet negatief wordt beïnvloed". De ingrepen zullen onvermijdelijk de dynamiek van de bodemligging in het laagwaterbed beïnvloeden, met alle effecten van dien op de onderhoudslast. Veeleer geldt dan ook de vraag in hoeverre de bevaarbaarheid tegen aanvaardbare kosten kan worden gegarandeerd. Ook hier dus weer een gradueel element.
- 3 Stabiliteit van waterkeringen is geen absoluut gegeven, maar een kwestie van bezwijkkans. De vraag of de stabiliteit van de primaire waterkering blijft "verzekerd" is dus ook niet aan de orde. Veeleer gaat het om de vraag of de bezwijkkans van de primaire waterkering door de ingrepen niet onaanvaardbaar wordt vergroot.

¹⁹ Zie verder paragraaf 5.2 van de richtlijnen.

De Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn gaan uit van behoud van bestaande natuurwaarden. Op grond van deze richtlijnen moet deze natuurontwikkeling derhalve gemotiveerd worden.

Besteed, naast de natuurontwikkelingalternatieven, in het MER aandacht aan (de mogelijkheden voor) een natuurbehoudalternatief. Ga hiermee uit van zo goed mogelijk behoud en optimaliseren van het huidige natuur- en landschapsbeeld²⁰. Elementen van dit alternatief zijn: weidevogels, openheid, agrarisch natuurbeheer (patroonbeheer op perceelsniveau), cultuurhistorie, de bestaande geomorfologie, een lage dynamiek. De natuurontwikkelingalternatieven kenmerken zich daarentegen door nieuwe natuur, beheer door een terreinbeherende instantie, een halfnatuurlijk systeem, procesbeheer op uiterwaardniveau, geomorfologische processen, een hoge dynamiek.

In het verlengde van het gewenste natuurdoel kunnen dan de inrichtingsmaatregelen en het bijbehorend beheer geformuleerd worden. Aanleg van (nieuwe) zomerkaden is gekoppeld aan behoud van bestaande waarden en agrarisch (natuur)beheer daarvan. Bij grootschalige begrazing is aandacht nodig voor eilandjes en hoogwatervluchtplaatsen.

4.2.4 Varianten binnen alternatieven

Grondverzet

Alle opties voor grondverzet, ten aanzien van de achterblijvende bodem en het toepassen van de vrijkomende grond, dienen te worden onderzocht en vergeleken conform de ABR-systematiek, zoals ook beschreven onder paragraaf 5.6 van de startnotitie²¹. Opties waarbij niet wordt voldaan aan de saneringsdoelstelling (voor de achterblijvende bodem dan wel toepassen als "bodem blijft bodem") vragen specifieke onderbouwing via de ABR-kosteneffectiviteitsafweging. Varianten waar dergelijke opties in voorkomen dienen tevens in het MER vergeleken te worden met varianten waar volledig binnen de saneringsdoelstelling wordt gewerkt.

Baggerspecie

De startnotitie gaat kort in op de berging van vervuilde grond die afkomstig is uit de Heesseltsche Uiterwaarden. Berging van grond van buiten het plangebied is niet aan de orde²².

Ontgravings- en bergingsvarianten dienen in het MER in ogenschouw te worden genomen. Daarbij dient te worden ingegaan op het beleidsstandpunt Verwijdering Baggerspecie en het beleid Actief Bodembeheer Rijntakken (ABR).

Denk aan gescheiden ontgraving (en berging), een putbodem met een kleilaag en/of bekleding van de wand van de bergingsput²³.

²⁰ In veel inspraakreacties wordt ook om een dergelijk alternatief gevraagd.
Zie ook o.a. inspraakreacties 1, 6, 9, 10, 22

²¹ Zie ook o.a. inspraakreacties 6, 9, 10, 11, 13, 26

²² Zie ook blz. 26 van de startnotitie

²³ Of dit soort maatregelen nodig is, hangt af van de lokale situatie en de te verwachten actuele risico's (op grond van samenstelling en uitloogeigenschappen van het gestorte materiaal, aard van de verontreinigende stoffen, bodemgesteldheid en -opbouw, eventuele aanwezigheid van een sliblaag op de bodem van de put, grootte en richting van de grondwaterstroming, aard en afstand van bedreigde objecten).

Afvoer grondstoffen

Winning van grondstoffen is geen doel van het voornemen. Als er toch grote hoeveelheden grondstoffen vrijkomen bij bepaalde alternatieven, dan moeten varianten van afvoer van grondstoffen in het MER worden beschouwd²⁴.

4.3 Nulalternatief

Binnen de doelstellingen van de initiatiefnemer is er geen reëel nulalternatief. Er bestaan geen locatiealternatieven om de doelstellingen (grotere waterafvoer zonder MHW-stijging én natuurontwikkeling) te bereiken. Volstaan kan worden met het beschrijven van de huidige situatie plus de autonome ontwikkelingen.

4.4 Meest milieuvriendelijke alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet een realistisch alternatief zijn, uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu en binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen. Het is belangrijk om doelgericht een mma te ontwikkelen. Elementen hiervoor kunnen zijn: duurzaamheid, samenhang, veiligheid, vervangbaarheid van natuurwaarden en minimale risico's, verspreiding van verontreinigingen, tijdsduur en hoeveelheid grondverzet en maximalisering van nuttige toepassing²⁵.

Het verwachte draagvlak of een eerder vastgelegd budget mag geen argument zijn om oplossingsrichtingen met belangrijke milieuvoordelen buiten beschouwing te laten bij de ontwikkeling van een mma²⁶.

²⁴ Zie ook o.a. inspraakreacties 6, 26

²⁵ Houd daarbij ook rekening met de dynamiek van de rivier over lange tijd. Zie ook inspraakreacties 6, 11, 13

²⁶ Zie ook o.a. inspraakreacties 6, 9, 11

5 BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN (MILIEU)GEVOLGEN

Artikel 7.10, lid 1, onder d, van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voorzover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

Artikel 7.10, lid 1, onder e, van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

5.1 Referentie voor toetsing (milieu)gevolgen

Er zijn twee referenties mogelijk om de alternatieven aan te toetsen. Kies één van beide referenties en motiveer dit in het MER.

Bestaande toestand

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied kan dienen als referentie voor de te verwachten gevolgen. Ga uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten, met uitzondering van de inrichting ten gevolge van het Natuurontwikkelingsplan Fort Sint Andries. Besteed bij de beschrijving van de bestaande toestand, behalve aan de aspecten die reeds in de startnotitie aan de orde zijn gekomen, aandacht aan de geomorfologie van het plangebied en de morfodynamiek in het laagwaterbed.

Bestaande toestand met Fort Sint Andries als autonome ontwikkeling

De huidige situatie, inclusief de autonome ontwikkeling met het plan Fort Sint Andries, kan een tweede referentie zijn. Aanvullend op de vorengenoemde beschrijving van de bestaande toestand, is een inschatting nodig van de autonome ontwikkeling²⁷.

5.2 Beschrijving van (milieu)gevolgen

Op kaart

Het studiegebied moet op kaart worden aangegeven en omvat de locatie en haar omgeving, voorzover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden.

Geef per milieuaspect ook de huidige kwaliteit aan en besteed aandacht aan de gebruiksfuncties²⁸.

²⁷ In het plan Fort Sint Andries is de inrichting van de betreffende uiterwaarden nog niet uitgekristalliseerd in een planuitwerking. Dit kan betekenen dat het ontwikkelen van een referentie met inbegrip van het plan Fort Sint Andries methodisch lastig kan zijn.

²⁸ Zie ook o.a. inspraakreacties 1, 2, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 15, 18, 24, 25

Per milieuaspect (bodem, water, geluid, enz.) kan de omvang van het studiegebied verschillen. Tevens moet op kaart een overzicht worden gegeven van de in het studiegebied gelegen gevoelige gebieden, dan wel onvervangbare waarden en objecten zoals geomorfologische waarden, beeldbepalende beplantingselementen of -structuren, natuurelementen, cultuurhistorisch waardevolle elementen of -structuren, archeologische vindplaatsen²⁹ en buitendijkse woningen. Eventuele puntlocaties van verontreiniging dienen ook op kaart te zijn weergegeven. De resultaten kunnen worden weergegeven op een bodem kwaliteitskaart (conform ABR) zodat inzicht wordt verkregen in de kwaliteit van de gebiedseigen en niet gebiedseigen grond voor en na de maatregelen.

Algemene richtlijnen

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- voer bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten een onzekerheidsanalyse uit of gebruik een "worst case scenario";
- vermeld onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens;
- maak de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald inzichtelijk en controleerbaar, door basisgegevens in bijlagen op te nemen of door expliciet te verwijzen naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- besteed vooral aandacht aan die effecten die per alternatief verschillen of die welke de gestelde normen (bijna) overschrijden;
- onderscheid de gevolgen in de aanlegfase en in de gebruiksfase;
- vermeld per alternatief de duur en fasering van de herinrichting, welke deelgebieden wanneer en hoe lang onder behandeling worden genomen en welke afhankelijkheid van externe factoren hierbij speelt³⁰.

Neem in het MER een kwantitatieve beschrijving op van de hydrologische en hydraulische effecten, van de oppervlakte (beheers)landbouw in de uiterwaarden en van de verkeerseffecten.

Neem in het MER een kwantitatieve en kwalitatieve beschrijving op van de te verwachten natuurdoeltypen en de daaraan gekoppelde soorten.

Volstaan kan worden met een kwalitatieve en meer globale beschrijving van de (ontwikkeling van) geomorfologie en landschap en van de recreatiemogelijkheden. Het MER moet goed onderbouwd inzicht bieden in de samenstelling en de mate van verontreiniging van de grond en duidelijk aangeven welke eindbestemming de grond krijgt in de verschillende alternatieven³¹.

²⁹ Zie inspraakreacties 2, 7, 15, 24

³⁰ Zie ook o.a. inspraakreacties 1, 4, 6, 9, 10, 12, 17, 18

³¹ Zie ook o.a. inspraakreacties 1, 6, 13

Realisatie randvoorwaarden initiatiefnemer

Geef de mate waarin de randvoorwaarden worden gerealiseerd per alternatief expliciet (bijvoorbeeld in tabelvorm) weer in het MER³².

Deze randvoorwaarden zijn³³:

- inrichting conform de aanpak Ruimte voor Rijntakken;
- de uitgangspunten van het Raamplan Fort Sint Andries;
- *de stabiliteit van de waterbouwkundige constructies in de rivier*;
- niet negatief beïnvloeden van de scheepvaart;
- de stabiliteit van de primaire waterkering. Denk daarbij ook aan de risico's van zandvoerende wellen (piping);
- de regels uit het beleidsstandpunt Verwijdering Baggerspecie, alsmede de keuze van maatregelen op basis van de afwegingsmethode van de beleidsnotitie Actief Bodembeheer Rijntakken.

Toevoegingen aan beoordelingskader

De startnotitie (hoofdstuk 6, bijlage B) bevat een uitgebreid beoordelingskader voor de beschrijving van de (milieu)gevolgen van de alternatieven.

Voeg aan het beoordelingskader uit de startnotitie toe:

- *een degelijk onderzoek conform de vastgestelde protocollen naar welke verontreinigende stoffen aanwezig zijn en in welke concentraties. Zo mogelijk moet worden aangegeven wat de bronnen zijn: bijvoorbeeld aanvoer via riviersediment, of agrarisch gebruik. Vermeld ook of er sprake is van stort van puin en ander afvalmateriaal, dan wel van andere mogelijke puntbronnen van verontreiniging*;
- de verspreiding van verontreinigende stoffen via het oppervlaktewater door erosie/resuspensie van verontreinigde gronddeeltjes³⁴, de verspreiding van mobiele stoffen naar het (diepere) grondwater³⁵ en de verspreiding van mobiele stoffen naar het oppervlaktewater binnendijs via de kwelstroming.
- bij het onderdeel Cultuurhistorie dient archeologie expliciet te worden genoemd. Onderzocht dient te worden of er archeologische vindplaatsen aanwezig zijn en indien dit zo is dienen de mogelijkheden voor behoud in beeld te worden gebracht³⁶.

³² Dit ter prioritering van de beschrijving van gevolgen.

³³ Zie ook blz. 7 in de startnotitie, waarin de eerste vijf randvoorwaarden zijn genoemd.

³⁴ De mobiliteit zal sterk toenemen ten gevolge van de graafwerkzaamheden.

³⁵ Bijvoorbeeld via de wand van de als bergingslocatie te gebruiken zandwinput.

³⁶ Zie ook o.a. inspraakreacties 7, 26

6 VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f, van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden. Geef daarbij aan op welke termijn bepaalde gevolgen worden verwacht.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Geef een indicatie van de kosten van de verschillende alternatieven³⁷. Voor een goede bestuurlijke afweging is onderscheid tussen de grondverwervings-, inrichtings- en beheerskosten en de opbrengsten te overwegen³⁸.

³⁷ De afwegingsmethode van de beleidsnotitie Actief Bodembeheer Rijntakken vraagt hierom.

³⁸ Zie ook o.a. inspraakreactie 26

7 LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g, van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen (d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten) ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieu-aspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie. Beschrijf:

- ~ welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- ~ in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- ~ de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

8 EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39, van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

De provincie Gelderland en de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat moeten bij de besluiten voor ontgronding respectievelijk baggerspecieberging aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling dat de initiatiefnemer in het MER reeds een aanzet tot een programma voor onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek. Sluit aan bij andere (reeds verplichte) monitoringsprogramma's (bijvoorbeeld beleidsnotitie Actief Bodembeheer Rijntakken, Kaderrichtlijn Water).

9 VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

Voor de presentatie dient:

- ~ het MER zo beknopt mogelijk te worden gehouden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- ~ een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te worden genomen;
- ~ recent kaartmateriaal te worden gebruikt, topografische namen goed leesbaar te worden weergegeven en een duidelijke legenda te worden bijgevoegd;
- ~ in het MER aangegeven te worden waar en tegen welke kosten een exemplaar van het MER te verkrijgen is;
- ~ zo veel mogelijk de indeling van de onderhavige richtlijnen aangehouden te worden als indeling van het MER.

10 SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h, van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieueffectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma;
- belangrijke leemten in kennis.

Bijlage 1

Samenvatting van inspraakreacties en adviezen

De relatie tussen de ingekomen inspraakreacties en adviezen en de richtlijnen voor de inhoud van het MER

Het advies van de Commissie is mede gebaseerd op de ingekomen reacties welke alle aan de commissie zijn toegezonden. Het advies van de Commissie is gebruikt als basis voor het vaststellen van de richtlijnen. Er zijn 201 inspraakreacties en adviezen ingekomen, waarvan 8 mondelinge reacties.

Deze inspraakreacties en adviezen zijn gebruikt om de richtlijnen, daar waar nodig, te verduidelijken of aan te vullen.

De inspraakreacties hebben wij zoveel als mogelijk als adviezen ten aanzien van de richtlijnen verwerkt en als zodanig in onderstaande samenvatting weergegeven. De initiatiefnemer dient bij het opstellen van het MER deze richtlijnen te volgen. De inspraakreacties bevatten naast adviezen voor de richtlijnen veel detailopmerkingen en achtergrondinformatie. De inspraakreacties en adviezen zijn met bijlage aan de initiatiefnemer verzonden zodat deze informatie *desgewenst door initiatiefnemer kan worden gebruiken bij het opstellen van de MER.*

Zodra de initiatiefnemer het MER bij ons heeft ingediend wordt eenieder bij de ter inzage legging van deze stukken in de gelegenheid gesteld bedenkingen te maken ten aanzien van de inhoud van het MER.

Overzicht gebundelde inspraakreacties

Bij de verwerking van de inspraakreacties en adviezen zijn identieke reacties en meerdere reacties van dezelfde persoon samengevoegd. Na samenvoeging resteren 27 inspraakreacties en adviezen waarvan 1 t/m 6 zijn door meerdere personen ingediend:

1	brief A	G. v.d. Heuvel (S 7) et al, totaal 117 x ingediend;
2	brief A+	als A doch met toevoeging, 23 x ingediend;
3	brief B	(S 170) R.W. Rogaar, totaal 14 x ingediend waarvan (2x incl. C, 1 x incl. E, 1 x incl. C en Q);
4	brief C	C. v. den Heuvel (S 125) et al, 6 x (2 x incl. B, 1 x incl. B en Q);
5	brief D	P. Stoffer (S 131) et al, totaal 10 x;
6	brief E	R. Metz (S 160) et al, totaal 9 x (1 x incl. B), + lijst met 69 namen;
7	brief F	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (S 121);
8	brief G en mondelinge reactie A.R. Schut	(S 3);
9	brief H	Werkgroep Heesseltsche Uiterwaarden (S 4);
10	brief I	L. Schut en R. Metz (S 5), mede namens 7 anderen;
11	brieven J, O en Q en mondelinge reactie R. Metz,	3 brieven (respectievelijk S 41, S 141 en S 173);
12	brief K	P.F. van de Heuvel (S 105), mede namens 5 anderen bewoners van het steenfabrieksterrein;
13	brief L	Aannemingsbedrijf Van den Biggelaar B.V., mede namens Advies- en administratieburo en Stichting Uiterwaardenpark Maas, Waal, Merwede (S 120);
14	brief M	M.C. Westerman van Vogelstudiegroep Rivierenland (S 122);
15	brief N	P. van de Koppel (S 123);
16	brief P	W.C. van Wetten en C.G. Derksen (S 152), + bijlage met 191 handtekeningen
17	brief R	A.M.H. ten Brink (S 174);

- 18 brief S F.J. Wisse (S 175);
- 19 brief T Ministerie van Landbouw Natuurbeheer en Visserij (S 147);
- 20 brief U R.L.M. Punt mede namens E. Punt de Goede (S 67);
- 21 brief V W.A. en W.J. van Kruysbergen (S 157);
- 22 mondelinge reactie L. ten Brink;
- 23 mondelinge reactie de heer Gijn;
- 24 mondelinge reactie de heer Nijhof GLTO;
- 25 mondelinge reactie de heer N. Klaus;
- 26 mondelinge reactie mevrouw Nooteboom;
- 27 mondelinge reactie de heer Rogaar (zie ook brief B welke tijdens de hoorzitting is uitgelekt en toegelicht).

Samenvatting inspraakreacties

- 1 brief A: Deze inspraakreactie is 138 keer ingediend (zie bijlage 1) waarvan 22 keer iets aan de standaardbrief is toegevoegd. De inspraakreactie bevat samengevat de volgende punten:

Onduidelijke doelstelling:

- 1 De doelstellingen van het project moeten duidelijker worden weergegeven en onderbouwd met aandacht voor noodzaak, locatiekeuze etc. De wijze waarop de verschillende doelstellingen zich tot elkaar verhouden dient duidelijker te worden weergegeven.
- 2 De wijze waarop het initiatief zich (procedureel) verhoudt tot de PKB-RVR dient duidelijker te worden weergegeven.
- 3 De wijze waarop het initiatief zich verhoudt tot (eventuele) maatregelen elders langs de rivier, waaronder Duitsland, dient duidelijker te worden weergegeven.
- 4 De genoemde alternatieven moeten onderbouwd en doorgerekend worden.
- 5 De hoeveelheid overlast moet worden onderzocht.
- 6 Alternatieven zoals kribverlaging, dijkverhoging, palenrijen etc., moeten worden onderzocht.
- 7 De noodzaak voor de natuurdoelstelling moet beter worden onderbouwd.
- 8 Er moet een alternatief met behoud van bestaande waarden worden onderzocht.
- 9 Er moet worden aangegeven hoe met de vervuilde grond wordt omgegaan.
- 10 De effecten op de functie als zwemwater moeten worden onderzocht en weergegeven.

- 2 brief A+: Aan een aantal standaardbrieven is door de indiener iets toegevoegd waarbij de volgende aanvullende adviezen voor het opstellen van de richtlijnen worden genoemd:

- 1 J. v. Westrien (S 79); Het uitdiepen van de Waal moet als alternatief worden meegenomen.
- 2 W. v. Aliena (S 127); De effecten op overwinterende vogels moeten worden onderzocht.
- 3 H.A.M. Jansen (S 146); De effecten van natuurontwikkeling en speciebergings op de doorstroming moeten worden onderzocht.
- 4 L. van Deijl (S 179); onderzoek of het plan met zo weinig draagvlak wel doorgang kan vinden en niet eerst elders moet starten.
- 5 L. de Bie (S 181); onderzoek het voorkomen van rodelijstsoorten en de effecten op deze soorten.
- 6 B. en D. van de Werf (S 183); het beheer door de boeren is nu uitstekend, onderzoek of er wel beter beheer mogelijk is.
- 7 De heer en mevrouw Korevaar (S 184); De effecten op de huidige waarden waaronder cultuurhistorie moeten worden onderzocht.

- 8 C. Stevens (S 185); het alternatief van dijkverhoging moet worden onderzocht.
 - 9 De heer en mevrouw Later (S 186); onderzoek of schotse runderen niet gevaarlijk zijn voor recreanten en of er geen overschot ontstaat.
 - 10 Het uitgangspunt van 1 overstroming per 1250 jaar moet beter worden onderbouwd.
 - 11 J. de Jong (S 187); De geluidsbelasting dient te worden onderzocht. J. de Jong (S 187).
 - 12 C. van de Heijden (S 188); onderzoek de landschapshistorische en landschapsecologische waarden goed.
 - 13 A. Nooteboom (S 189); onderzoek of het niet beter is te starten met de flessenhalsen zoals de bruggen bij Zaltbommel en Gorinchem.
 - 14 N. en B. Nooteboom (S 190); onderzoek de recreatiemogelijkheden; in de Passewaay kan je niet goed wandelen, mede door de Konikspaarden. Laat de Heesseltse Uiterwaarden zoals ze zijn.
 - 15 C. de Bruin (S 191); onderzoek de kans op muggenplaag.
 - 16 De heer en mevrouw Schreuders (S 192); onderzoek de effecten op kwel langs de hele dijk en "onderzoek of het een gebied voor wildvlucht is".
- 3 brief B: Deze inspraakreactie is 15 keer ingediend (zie bijlage 1). Bij een brief is iets afwijkend van de standaardbrief doch inhoudelijk gelijk. De inspraakreactie bevat samengevat de volgende punten:
 - 1 De noodzaak van de voorgestelde maatregelen dient beter onderbouwd te worden.
 - 2 De relatie van de te nemen veiligheidsmaatregelen met de andere delen van de rivier moet in beeld worden gebracht.
 - 3 De noodzaak voor het aaneenschakelen van natuurgebieden moet beter worden onderbouwd.
 - 4 brief C: Deze inspraakreactie is 5 keer ingediend (zie bijlage 1). De inspraakreactie bevat samen gevat het volgende punt:
 - 1 De relatie van de te nemen veiligheidsmaatregelen met andere delen van de rivier moet in beeld worden gebracht.
 - 2 De fasering van de uitvoering dient in beeld te worden gebracht in relatie tot de uitvoering van de gehele Rijntak.
 - 5 brief D: Deze inspraakreactie is 10 keer ingediend (zie bijlage 1). De inspraakreactie bevat samengevat de volgende punten:
 - 1 De relatie van de te nemen veiligheidsmaatregelen met andere delen van de rivier moet in beeld worden gebracht.
 - 2 De relatie met te nemen maatregelen in Duitsland dient in beeld te worden gebracht.
 - 3 Een alternatief met behoud van de zwemplassen dient te worden onderzocht.
 - 4 Het effect van verondieping op de zwemplassen dient te worden onderzocht.
 - 5 Het effect op muggen en malaria dient onderzocht te worden.
 - 6 Alternatieven zoals palenrijen, stoepranden en/of extra asfalt op de dijk, moeten worden onderzocht.
 - 7 Een alternatief met de het minste overlast bij omwonende moet worden onderzocht.
 - 8 Er moet gedegen onderzoek worden gedaan naar mogelijke effecten op kwel binnendijks.
 - 6 brief E: Deze inspraakreactie is ingediend door de heer R. Smetz (S 160) en omvat een inleiding en 50 afzonderlijke punten met bijlagen. Daarnaast is deze inspraakreactie nog 7 keer ingediend zonder de bijlagen (zie bijlage 1), bij sommige reacties zijn een aantal punten weggelaten.

De inspraakreactie bevat samengevat de volgende punten:

- 1 De diverse alternatieven dienen goed onderbouwd te worden door berekeningen en afwegingen.
- 2 Een alternatief met de het minste overlast bij omwonende moet worden onderzocht.
- 3 De relatie van de te nemen veiligheidsmaatregelen in de Heesseltse Uiterwaarden met andere delen van de rivier, moet in beeld worden gebracht. Denk hierbij aan Duitsland, Hurwenen, de brug bij Zaltbommel etc.
- 4 De relaties met de planontwikkeling voor andere deelprojecten, en plannen zoals PKB-RVR en hydraulische verkenning fase 2 dienen in beeld te worden gebracht.
- 5 De relatie met de vogelrichtlijn en habitatrichtlijn dient te worden onderzocht.
- 6 De relatie met ontwikkelingen in ander delen van de rivier moet in beeld worden gebracht, denk hierbij o.a. aan geplande woningbouw ter plaatse van de voormalige Steenfabriek Herwijnen.
- 7 De wijze waarop met in het gebied aanwezige de vervuilde grond wordt omgegaan dient in beeld te worden gebracht.
- 8 Het doel, de status en de herkomst van de lijst van wensen en kansen in paragraaf 4.2 dient duidelijker te worden weergegeven en onderbouwd.
- 9 Het draagvlak voor het initiatief en de diverse alternatieven moet in beeld worden gebracht.
- 10 De actualiteitswaarde van Visie Fort Sint Andries moet onderzocht worden.
- 11 Alternatieven zoals het ophogen van de dijken met 5,5 cm, kribverlaging, verbreding van de rivier, palenrijen, het leggen van buizen onder de weg naar het voormalig steenfabrieksterrein, herstel van het open landschap door snoeien van de aanwezige houtopstanden en opwaartse scheepvaart weren moeten worden onderzocht.
- 12 De fasering van de uitvoering dient in beeld te worden gebracht in relatie met de uitvoering van de gehele Rijntak dient.
- 13 Het initiatief dient beter onderbouwd te worden.
- 14 De effecten op de MHW van de diverse alternatieven moet worden onderzocht.
- 15 De keuze van de te onderzoeken alternatieven dient te worden onderbouwd.
- 16 De beheersconsequenties van de diverse alternatieven waaronder het geomorfologisch effect van de rivier dient in beeld te worden gebracht.
- 17 De bestaande waarden dienen in beeld te worden gebracht.
- 18 De effecten van de diverse alternatieven op de bestaande natuur en landschapswaarden dient in beeld te worden gebracht.
- 19 De mate van overlast van de diverse alternatieven moet worden onderzocht. Waaronder de effecten van transport van specie, het alternatief van afvoer per schip en de tijdsduur.
- 20 De aansprakelijkheid bij schade door kwel moet duidelijk zijn.
- 21 De effecten van eventueel aan te leggen handelsdepots op natuurwaarden, overlast omwonende en waterstandsverhoging dient te worden onderzocht.
- 22 De effecten op muggen, botulisme en het mogelijk terugkeren van de malariamug moet worden onderzocht.
- 23 Per alternatief/variant dient de mate en tijdsduur van overlast te worden aangegeven.
- 24 De noodzaak voor het geheel of deels volstorten van de zandwinputten dient te worden onderzocht.
- 25 De rapporten "Knelpunt Passewaay" van T. van der Poll en J. Beumer en het onderzoek naar grindafzetting onder water van Maarten Kleinhans dienen meegenomen te worden.
- 26 De effecten van begrazing met hooglanders of roodbont en de effecten van zomerbegrazing dienen te worden onderzocht.
- 27 De effecten van het bergen van vervuilde grond dienen goed te worden onderzocht waaronder het risico van uitloging en het aanbrengen van een leeflaag.

- 28 De wijze waarop de mate van verontreiniging wordt gemeten en geclassificeerd dient te worden weergegeven.
 - 29 De risico's voor, en het effect van, vervuiling en verspreiding van naar de omgeving van de vervuilde grond dienen te worden onderzocht.
 - 30 Het effect van de vervuiling op de gezondheid van de bevolking dient in beeld te worden gebracht.
 - 31 Er moet duidelijkheid komen over de verantwoordelijkheden bij uitvoering; uitvoering en handhaving dient bij verschillende partijen te liggen.
 - 32 Alternatieven voor verwerking van vervuilde specie dienen te worden onderzocht, waaronder bodem blijft bodem, afvoer naar speciedepot en de mogelijkheden om grond tijdelijk buiten het project op te slaan in afwachting van nieuwe technieken met betrekking tot verwerking.
 - 33 De rol van delfstoffenwinning dient duidelijk te worden weergegeven waaronder de noodzaak in relatie tot realisatie van de diverse ontwikkelingsrichtingen/alternatieven.
 - 34 De keuze van het uit te voeren alternatief dient gemaakt te worden nadat het mer is afgerond.
 - 35 De consequenties voor het beheer van de diverse alternatieven dienen onderzocht te worden.
 - 36 De effecten op de toegang voor wandelaars dienen in beeld te worden gebracht.
 - 37 De noodzaak voor aanleg van nieuwe natuur moet goed worden onderbouwd.
 - 38 Wij verzoeken aan alle ondertekenaars een reactie toe te zenden met een bundeling van de ingekomen inspraakreacties.
- 7 brief F: (S 121) Oudheidkundige dienst Bodemonderzoek (mevrouw Poppelaars)
- 1 De effecten op de aanwezige cultuurhistorische waarden (archeologische, (steden)bouwkundige en historische geografische) dienen in beeld te worden gebracht.
 - 2 De mogelijkheid voor behoud van ontwikkeling van cultuurhistorische waarden zoals opgenomen in het rijksbeleid Belverdere dient te worden onderzocht.
 - 3 Het in de interdepartementale rijksnota Belverdere verwoorde beleid dient genoemd en meegenomen te worden bij het opstellen van de MER.
 - 4 Er dient een gedetailleerde archeologische verwachtingskaart te worden opgesteld, waarbij aandacht wordt besteed aan de scheepsarcheologische waarden.
 - 5 Indien belangrijke archeologische vindplaatsen aanwezig zijn dient te worden onderzocht of deze ingepast kunnen worden in het herinrichtingsplan.
- 8 brief G: (S 3) en mondelinge reactie: A.R. Schut te Heesselt
- 1 De noodzaak voor aanleg van nieuwe natuur moet goed worden onderbouwd.
 - 2 Ooibossen passen, vanwege het feit dat zij de doorstroming van water belemmeren, niet in het kader van ruimte voor de rivier.
 - 3 De mogelijkheid van beheer met het nu aanwezige vee (Hollandse koeien en schapen) dient te worden onderzocht.
 - 4 De relatie van de te nemen veiligheidsmaatregelen in de Heesseltse Uiterwaarden met andere delen van de rivier zoals de Hurwenense uiterwaard en het fabriekscomplex in Ophemert.
 - 5 De noodzaak, in relatie tot het reguliere baggerwerk en onderhoudswerkzaamheden, dient duidelijker te worden aangetoond.
 - 6 De noodzaak van de veiligheidsmaatregelen moet beter worden onderbouwd in relatie tot de sterkte van de huidige dijken.

- 9 brief H: (S 4) werkgroep Heesseltse uiterwaarden, namens deze: R. Metz te Heesselt
Er is een enquête gehouden onder de bewoners van Heesselt en omstreken met een respons van 204. De conclusies en aanvullende reactie zijn in de brief opgenomen.

Hoofdconclusies:

- 1 Er moet een alternatief met behoud van bestaande waarden worden onderzocht.
- 2 De noodzaak van de voorgestelde maatregelen dient beter onderbouwd te worden.
- 3 De relatie van de te nemen veiligheidsmaatregelen met de andere delen van de rivier moet in beeld worden gebracht.
- 4 De hoeveelheid overlast moet worden onderzocht.
- 5 De effecten op de functie als zwemwater moeten worden onderzocht en weergegeven.
- 6 De effecten op de toegang voor wandelaars dienen in beeld te worden gebracht.
- 7 De effecten van de winning van delfstoffen moeten worden onderzocht.
- 8 De effecten op het huidige beheer door boeren dienen te worden weergegeven.

Samenvatting aanvullende opmerkingen:

- 9 De effecten op veiligheid, landbouw, recreatie en natuur dienen in beeld te worden gebracht.
 - 10 Alternatieven waaronder verdieping zomerbed en dijkverhoging dienen te worden onderzocht.
 - 11 De relatie met maatregelen in Duitsland dient in beeld te worden gebracht.
 - 12 De relatie met Europese richtlijnen dient in beeld te worden gebracht.
 - 13 De mogelijkheden voor ruiterspaden dienen in beeld te worden gebracht.
 - 14 De effecten op de toegang tot het water en de mogelijkheden voor waterrecreatie waaronder zwemmen en vissen dienen in beeld te worden gebracht.
- 10 brief I: (S 5) L. Schut en R. Metz, mede namens 7 andere bewoners.
- 1 De wijze waarop het initiatief zich verhoudt tot (eventuele) maatregelen elders langs de rivier, waaronder Duitsland, dient duidelijker te worden weergegeven.
 - 2 De genoemde alternatieven moeten onderbouwd en doorgerekend worden.
 - 3 De hoeveelheid overlast moet worden onderzocht.
 - 4 Alternatieven zoals kribverlaging, dijkverhoging, palenrijen etc., moeten worden onderzocht.
 - 5 De noodzaak voor de natuurdoelstelling moet beter worden onderbouwd.
 - 6 Er moet een alternatief met behoud van bestaande waarden worden onderzocht.
 - 7 De effecten op de recreatie moeten in beeld worden gebracht.
 - 8 De effecten op de bestaande natuur moeten worden onderzocht.
 - 9 Er moet worden aangegeven hoe met de vervuilde grond wordt omgegaan.
- 11 brieven J (S 41), O (S 141), Q (S 173) en mondelinge reactie: R. Metz te Heesselt
- 1 De doelstellingen van het project moeten duidelijker worden weergegeven en onderbouwd met aandacht voor noodzaak, locatiekeuze etc. De wijze waarop de verschillende doelstellingen zich tot elkaar verhouden dient duidelijker te worden weergegeven.
 - 2 Alle reële mogelijkheden voor realisering van de veiligheidsdoelstelling moeten worden onderzocht.
 - 3 Er moet een alternatief met behoud van bestaande waarden worden onderzocht.
 - 4 De wijze waarop het initiatief zich verhoudt tot andere plannen zoals PKB Ruimte voor de Rivier, Ruimte voor Rijnakken, de Mer-startnotitie Herinrichting Heesseltse uiterwaarden, strategische groenproject St. Andries, het natuurbeleidsplan, de Ecologische Hoofdstructuur, Landinrichtingsplan Fort St. Andries en het Gelders plan Ruimte voor de Rivier, en verder alle nog niet bij de briefschrijver bekende plannen dient duidelijker te worden weergegeven.

- 5 De effecten op de functie als zwemwater moeten worden onderzocht en weergegeven.
 - 6 Alternatieven zoals kribverlaging, dijkverhoging, palenrijen etc., moeten worden onderzocht.
 - 7 De rol van delfstoffenwinning dient voor de diverse alternatieven duidelijk te worden weergegeven.
 - 8 De fasering van de uitvoering dient in beeld te worden gebracht in relatie tot de uitvoering van de gehele Rijntak dient.
 - 9 Bij alle alternatieven dient het effect op en de overlast voor gebied, mens en dier in beeld worden gebracht.
 - 10 Er dient een alternatief met minimale overlast voor gebied, mens en dier te worden onderzocht.
 - 11 Het draagvlak onder de bevolking dient in beeld te worden gebracht.
 - 12 De relatie tot de Europese vogel- en habitatrichtlijn dient in beeld te worden gebracht.
 - 13 Het draagvlak van de diverse alternatieven dient te worden onderzocht.
- 12 brief K: (S105) P.F. van den Heuvel, mede namens 5 anderen bewoners van het steenfabrieksterrein.
- 1 De mogelijkheid voor behoud van de buitendijkse woningen en de toegangsweg naar het hoogwatervrije steenfabrieksterrein dient te worden onderzocht.
 - 2 De mogelijkheid van het verhogen van de toegangsweg, onderbouwd met kunstwerken die bij geheel of gedeeltelijk verwijderen van de zomerkade voor een hoge doorstroming kunnen zorgen moet worden onderzocht.
 - 3 Het effect op de bereikbaarheid van de woningen op het steenfabrieksterrein dient bij alle alternatieven te worden weergegeven.
 - 4 Bij alle alternatieven dient het effect op en de overlast voor de woningen op het steenfabrieksterrein te worden onderzocht.
- 13 brief L: (S120) Aannemingsbedrijf Van den Biggelaar B.V., mede namens Advies- en administratiebureau en Stichting Uiterwaardenpark Maas, Waal, Merwede
- 1 De wijze waarop het initiatief zich verhoudt tot (eventuele) maatregelen elders langs de rivier dient te worden weergegeven.
 - 2 De mogelijkheid voor toepassing van innovatieve technieken zoals koude immobilisatie en actief bodembeheer moeten worden onderzocht in relatie tot de verwerking van de in het gebied aanwezige verontreinigde specie.
 - 3 De wijze van opslag van de baggerspecie klasse 3 en 4 moet worden onderzocht evenals de mogelijkheden van "omputten" van lokaal gebonden en gebiedseigen specie.
- 14 brief M: (S122) M.C. Westerman
- 1 De (tel)resultaten van de Vogelstudiegroep Rivierenland dienen bij de opstelling van het mer te worden meegenomen.
 - 2 De relatie tot EHS, de Flora- en Faunawet, het raamplan Fort St. Andries, de Europese Vogel- en Habitat richtlijn en de eenheid met Kil van Hurwene en Rijswaard bij Neerijnen dient in beeld te worden gebracht.
 - 3 De effecten op de bestaande natuurwaarden dienen onderzocht te worden.
 - 4 De mogelijkheid van realisering van een vogelkijkhut met en aansluiting op de nevengeul bij Opijnen d.m.v. een loopbrug dient te worden onderzocht.
- 15 brief N: (S 123) P. van Koppel
- 1 Alternatieven waaronder dijkverhoging dienen te worden onderzocht.
 - 2 De wijze waarop het initiatief zich verhoudt tot (eventuele) maatregelen elders langs de rivier en tot de PKB dient duidelijker te worden weergegeven.

- 3 De effecten op de aanwezige natuurwaarden moeten worden onderzocht.
 - 4 De effecten van waterstandsverandering op winterweidegasten dient te worden onderzocht.
 - 5 De verspreidingsrisico's bij het storten van vervuild slib dienen te worden onderzocht.
 - 6 De effecten op de aanwezige cultuurhistorische waarden (archeologische, (steden) bouwkundige en historische geografische) dienen in beeld te worden gebracht.
 - 7 De mogelijkheid voor behoud van ontwikkeling van cultuurhistorische waarden zoals opgenomen in het rijksbeleid Belvedere dient te worden onderzocht.
- 16 brief P: (S 152) W.C. van Wetten (lid van de adviesgroep Heesseltse uiterwaarden) en C.G. Derksen, + bijlage met 191 handtekeningen + bijlage uit Weekblad Oogst van 6 december 2002 (kamer accepteert stop op natuuraankopen)";
- 1 Andere mogelijkheden voor het halen van de veiligheidsdoelstelling moeten worden aangegeven.
 - 2 De noodzaak van de voorgestelde maatregelen dient beter onderbouwd te worden.
 - 3 De mogelijkheid van beheer door plaatselijke boeren, ten bate van het open houden van het landschap, dient te worden onderzocht.
- 17 brief R: (S 174) A.M.H. ten Brink
- 1 Bij alle alternatieven dient het effect op en de overlast voor de woningen op het steenfabrieksterrein te worden onderzocht.
- 18 brief S: (S 175) F.J. Wisse
- 1 De wijze waarop het initiatief zich (procedureel) verhoudt tot de PKB-RVR dient duidelijker te worden weergegeven.
 - 2 Alternatieven zoals kribverlaging moeten worden onderzocht.
 - 3 De effecten op de MHW van de natuurinrichting moet worden onderzocht.
 - 4 De effecten van de diverse alternatieven op de bestaande natuur en landschapswaarden dient in beeld te worden gebracht.
 - 5 De effecten op de kwel moeten worden onderzocht en de eventuele gevolgen dienen in beeld te worden gebracht.
 - 6 De tijdsduur van de werkzaamheden en de gevolgen voor woon- en leefklimaat dienen in beeld te worden gebracht.
 - 7 Er moet een alternatief met behoud van bestaande natuurwaarden worden onderzocht.
- 19 brief T: (S 147) ir. D.P. Visser namens de Minister van LNV heeft geen aanvullende opmerkingen voor de richtlijnen.
- 20 brief U: (S 67) R.L.M. Punt mede namens E. Punt de Goede
- a De noodzaak voor de veiligheidsmaatregelen moet beter worden onderbouwd.
 - b Alternatieven zoals verbreding gecombineerd met uitdieping moeten worden onderzocht.
- 21 brief V: (S 157) W.A. en W.J. van Kruysbergen
- 1 De invloed van eb en vloed dient te worden meegenomen
 - 2 Het effect van de scheepvaart dient te worden onderzocht.
 - 3 Een alternatief waarbij de zeesluizen worden gesloten en het rivierwater wordt weggepompt dient te worden onderzocht

- 22 mondelinge reactie L. ten Brink
- 1 Het besmettingsrisico voor mond en klauwzeer moet worden onderzocht.
 - 2 Het effect op muggen en malaria moet worden onderzocht.
 - 3 De mogelijkheid van beheer met Hollandse Koeien en schapen dient te worden onderzocht.
 - 4 Een alternatief dat voorziet in behoud van het grasland moet worden onderzocht.
- 23 mondelinge reactie de heer Gijn
- 1 De effecten op kwel dienen te worden onderzocht en de eventuele gevolgen in beeld gebracht. Tevens moet worden aangegeven hoe wordt omgegaan met eventuele negatieve gevolgen.
- 24 mondelinge reactie de heer Nijhof GLTO
- 1 Het effect op de natuur- en cultuurhistorische waarden waaronder het open karakter van het gebied dient te worden onderzocht.
 - 2 De effecten op kwel dienen te worden onderzocht en de eventuele gevolgen voor de landbouw moeten in beeld worden gebracht.
 - 3 De effecten op de vogelstand binnendijs dienen te worden onderzocht.
- 25 mondelinge reactie de heer N. Klaus
- 1 De mogelijkheden voor aanleg van vluchtroutes voor hoogwater moet worden onderzocht.
- 26 mondelinge reactie mevrouw Nooteboom
- 1 De status van de visie Fort st Andries en de betekenis hiervan voor de herinrichting moet duidelijker worden beschreven.
 - 2 De geluidsoverlast moet in beeld worden gebracht in tijd en belastingsnivo, mede gezien de functie van de uiterwaarden als stiltegebied.
 - 3 De mogelijkheid van afvoer van grond door per schip moet worden onderzocht.
 - 4 Het kostenaspect en de voor- en nadelen moeten per alternatief afzonderlijk in beeld worden gebracht.
 - 5 Het alternatief om 5,5 cm asfalt op de dijk aan te brengen moet worden onderzocht.
- 27 mondelinge reactie de heer Rogaar
- 1 De noodzaak voor de veiligheidsmaatregelen moet duidelijker worden beschreven en beter worden onderbouwd.

BIJLAGE 2

Lijst van inspraakreacties en adviezen

BRIEF A

Onderstaande personen hebben dezelfde brief ingediend:

S7-G. v.d. Heuvel te Kapel-Avezaath
brief ontvangen op 4 december 2002

S9-Th. de Snoo-Schneider te Beesd
brief ontvangen op 5 december 2002

S10- R.D. Timmer te Geldermalsen
brief ontvangen op 5 december 2002

S11- W.G. Schinkelshoek te Varik
brief ontvangen op 5 december 2002

S12- G.A. Mulckhuyse te Rhenoy
brief ontvangen op 5 december 2002

S13- N. Smits te Geldermalsen
brief ontvangen op 5 december 2002

S14- H.J. de Vries te Tiel
brief ontvangen op 5 december 2002

S15- A.H. Oostendorp te Tiel
brief ontvangen op 5 december 2002

S16- J. Jansen te Tiel
brief ontvangen op 5 december 2002

S17- L. van der Steen te Tiel
brief ontvangen op 5 december 2002

S18- A. van Fraassen te Tiel
brief ontvangen op 5 december 2002

S19- G. Slagmolen te Lienden
brief ontvangen op 5 december 2002

S20- F.H.M. Sminck te Heesselt
brief ontvangen op 5 december 2002

S21- C. Silberbusch te Tuil
brief ontvangen op 6 december 2002

- S22- F. Stappers-Hoef te Opijnen
brief ontvangen op 6 december 2002
- S23- B.W. van Est te Opijnen
brief ontvangen op 6 december 2002
- S24- S.H.G. van Vlaanderen te Varik
brief ontvangen op 6 december 2002
- S25- J. Jonker te Ophemert
brief ontvangen op 6 december 2002
- S26- J.H. Wouters-Beener te Ophemert
brief ontvangen op 6 december 2002
- S27- K.G. van Beest te Ophemert
brief ontvangen op 6 december 2002
- S28-G.H. Timmer en N. de Leeuw te Heesselt
brief ontvangen op 9 december 2002
- S29- H.B. Haman te Heesselt
brief ontvangen op 9 december 2002
- S30-C. van de Veen- van het Hoofd (geen adres)
brief ontvangen op 9 december 2002
- S31- E.C. Vermeulen te Tiel
brief ontvangen op 9 december 2002
- S32- P. Sterrenberg te Heesselt
brief ontvangen op 9 december 2002
- S33- J.H. de Geus te Varik
brief ontvangen op 9 december 2002
- S34-C.G. Hakkert-Portengen te Heesselt
brief ontvangen op 10 december 2002
- S35- T.M. Gijssen te Varik
brief ontvangen op 10 december 2002
- S36- A.A.J. Ducrot te Ophemert
brief ontvangen op 10 december 2002
- S37- M.M. Akkerman-van Rooij te Ophemert
brief ontvangen op 10 december 2002
- S38- Fam. C. van Lith te Ophemert
brief ontvangen op 10 december 2002

- S39- E.J. Altena te Neerijnen**
brief ontvangen op 10 december 2002
- S40- W.A. de Lom te Neerijnen**
brief ontvangen op 10 december 2002
- S42- E.H.M. Ploff-van Beek te Tiel**
brief ontvangen op 10 december 2002
- S43- M. Jamin te Ammerzoden**
brief ontvangen op 10 december 2002
- S45- Janssen-van Bruchem te Heesselt (geen adres)**
brief ontvangen op 11 december 2002
- S46- F.C.M. van het Hoofd te Varik**
brief ontvangen op 11 december 2002
- S47- H. de Lange te Ophemert**
brief ontvangen op 11 december 2002
- S48- E.C. Koeman te Ophemert**
brief ontvangen op 11 december 2002
- S49- B. van de Vegt te Tiel**
brief ontvangen op 11 december 2002
- S50- C. Pulles te Vlijmen**
brief ontvangen op 11 december 2002
- S51- H. van Beers te 's-Hertogenbosch**
brief ontvangen op 11 december 2002
- S52- H. Steijgerwalt te Leerdam**
brief ontvangen op 11 december 2002
- S53- P. Pullens te Waalwijk**
brief ontvangen op 11 december 2002
- S54- A.C. Ketting te Leerdam**
brief ontvangen op 11 december 2002
- S55- F.M. van Zuijlen te Oss**
brief ontvangen op 11 december 2002
- S56- T. Michielse te Heukelum**
brief ontvangen op 11 december 2002
- S57- J.P. van der Perk te Leerdam**
brief ontvangen op 11 december 2002

S59- Fam. De Willige te Ophemert
brief ontvangen op 11 december 2002

S60- M.C. Scheurwater en J. van Vegten te Opijnen
brief ontvangen op 11 december 2002

S61- G. Sterrenberg te Varik
brief ontvangen op 11 december 2002

S62- J. Boudewijn te Varik
brief ontvangen op 11 december 2002

S63- F.H.M. Smink te Heesselt
brief ontvangen op 11 december 2002

S64- P.J. Cimmermans te Culemborg
brief ontvangen op 12 december 2002

S65- H.D. Bron te Varik
brief ontvangen op 12 december 2002

S66- A. Hartog te Neerijnen
brief ontvangen op 12 december 2002

S68- J.H. van Lith-van Vliet te Ophemert
brief ontvangen op 12 december 2002

S69- Van der Wal te Ophemert
brief ontvangen op 12 december 2002

S70- L. van Balkum te Ophemert
brief ontvangen op 12 december 2002

S71- H.M. van Maurik te Heesselt
brief ontvangen op 12 december 2002

S72- A. van Tussenbroek te Varik
brief ontvangen op 12 december 2002

S73- G.M. de Bie te Ophemert
brief ontvangen op 12 december 2002

S74- J. Peterse te Varik
brief ontvangen op 13 december 2002

S75- H.P. Mutters te Opijnen
brief ontvangen op 13 december 2002

S76- naam onleesbaar, geen adres
brief ontvangen op 13 december 2002

S77- naam onleesbaar, geen adres
brief ontvangen op 13 december 2002

S78- M.W. van Aalst te Ophemert
brief ontvangen op 13 december 2002

S81-G. Verhagen te Heesselt
brief ontvangen op 13 december 2002

S82-A.G.V. Mourik te Hemert
brief ontvangen op 16 december 2002

S83- R. Schaap te Heesselt
brief ontvangen op 16 december 2002

S84- M.C.M. van Meeteren-Kusters te Ophemert
brief ontvangen op 16 december 2002

S85- G.J.W. Schoenmaker te Heesselt
brief ontvangen op 16 december 2002

S86- N.W. van Santen te Heesselt
brief ontvangen op 16 december 2002

S89- W.J. Hoedjes te Ophemert
brief ontvangen op 16 december 2002

S90- L. Gooyer te Varik (geen adres)
brief ontvangen op 16 december 2002

S91- H.M. van Koeverden-v.d. Linden te Varik
brief ontvangen op 16 december 2002

S92- J.M. van Straaten te Heesselt
brief ontvangen op 16 december 2002

S93-Y. Bakker te Heesselt
brief ontvangen op 16 december 2002

S94-Y. Harsveldt te Geldermalsen
brief ontvangen op 16 december 2002

S95- C.A.M. Ducrot te Tiel
brief ontvangen op 16 december 2002

S96- Fam. De Keizer te Heesselt
brief ontvangen op 16 december 2002

S97- N.G. Vissee-Meijers te Varik
brief ontvangen op 17 december 2002

S98- S. Deckers te Varik
brief ontvangen op 17 december 2002

S100- H.E. Kranendonk te Ophemert
brief ontvangen op 17 december 2002

S101- A. Sterrenberg te Ophemert
brief ontvangen op 17 december 2002

S102- J.W.H. Visser te Varik
brief ontvangen op 17 december 2002

S103- W.G. van Koeverden te Varik
brief ontvangen op 17 december 2002

S104- M.A. van Koeverden te Heesselt
brief ontvangen op 17 december 2002

S106- T.H. Jans te Heesselt
brief ontvangen op 18 december 2002

S107- I. Boerstra te Opijnen
brief ontvangen op 18 december 2002

S108- H. Kars-Pennings te Varik
brief ontvangen op 18 december 2002

S110- M.H. Valk te Ophemert
brief ontvangen op 19 december 2002

S112- H. van Riemsdijk te Heesselt
brief ontvangen op 20 december 2002

S113- M. Nijboer en F. van Houwelingen te Heesselt
brief ontvangen op 20 december 2002

S115- M. Blanckstein te Opijnen
brief ontvangen op 20 december 2002

S116- E. Peterse te Varik
brief ontvangen op 20 december 2002

S117- J. Saris te Varik
brief ontvangen op 20 december 2002

S118- P. Driessen te Varik
brief ontvangen op 20 december 2002

S119- A.M. Gijsberts te Varik
brief ontvangen op 20 december 2002

S128- H. Verwoert te Varik
brief ontvangen op 3 januari 2003

S129- L. Janssen te Heesselt
brief ontvangen op 3 januari 2003

S130- C. van Driel te Opijnen (geen adres)
brief ontvangen op 3 januari 2003

S132- E.J. de Wolf te Meteren
brief ontvangen op 3 januari 2003

S137- R.A.G. van Dijk te Ophemert
brief ontvangen op 3 januari 2003

S143- Fam. Akkermans (geen adres)
brief ontvangen op 3 januari 2003

S144- G. Priem te Heesselt
brief ontvangen op 3 januari 2003

S149- A. Reijnen te Ophemert
brief ontvangen op 3 januari 2003

S151- P.J. Dame te Kedichem
brief ontvangen op 6 januari 2003

S153- Fam. A.A.F. Wakker sr. te Varik
brief ontvangen op 6 januari 2003

S155- S. Hendriks te Hedel
brief ontvangen op 6 januari 2003

S156- J.H.M. van Berkel te Hedel
brief ontvangen op 6 januari 2003

S163- L. van Son-Heijmen te Heesselt
brief ontvangen op 20 december 2002

S193- L.H. Boltjes te Ophemert
brief ontvangen op 15 januari 2002

S114- L.A.C. Visscher te Heesselt
brief d.d. 14 december 2002, ontvangen op 20 december 2002
(inclusief brief B) - S114 is ook vermeld bij brief B (kopie is gevoegd bij brief B)

BRIEF A+

Standaardbrief A met een toevoeging door de indiener:

S44- J. van Koeveren te Varik
brief ontvangen op 10 december 2002

S58- J. Akkermans te Varik
brief ontvangen op 11 december 2002

S79- P.J. van Westrienen te Ophemert
brief ontvangen op 13 december 2002

S80- H.A. Clements-van Maren te Heesselt
brief ontvangen op 13 december 2002

S87-M.C. van Koeverden te Heesselt
brief ontvangen op 16 december 2002

S88- G. Ton-Drost te Ophemert
brief ontvangen op 16 december 2002

S99- A.T.H. Laurs te Neerijnen
brief ontvangen op 17 december 2002

S127- W. van Altena te Hurwenen
brief ontvangen op 3 januari 2003

S146- H.A.M. Jansen te Opijnen
brief ontvangen op 3 januari 2003

S179- L. van Deijl te Est
brief ontvangen op 20 december 2002

S180- A.J. van Ham te Heesselt
brief ontvangen op 20 december 2002

S181- L. de Bie te Heesselt
brief ontvangen op 20 december 2002

S182- C. de Haan en W. de Haan te Heesselt
brief ontvangen op 20 december 2002

S183- B. v.d. Werf en D. v.d. Werf te Opijnen
brief ontvangen op 20 december 2002

S184- Fam. Korevaar te Opijnen
brief ontvangen op 20 december 2002

S185- C. Stevens te Ophemert
brief ontvangen op 20 december 2002

S186- Fam. Later te Opijnen
brief ontvangen op 20 december 2002

S187- J. de Jong te Heesselt
brief ontvangen op 20 december 2002

S188- C. van der Heijden te Tiel
brief ontvangen op 20 december 2002

S189- A. Nootboom te Heesselt
brief ontvangen op 20 december 2002

S190- N. Nootboom en B. Nootboom te Tiel
brief ontvangen op 20 december 2002

S191- C. de Bruin te Heesselt
brief ontvangen op 20 december 2002

S192- Fam. Schreuders te Heesselt
brief ontvangen op 20 december 2002

BRIEF B

Onderstaande personen hebben dezelfde brief ingediend:

S109- A.R. Schut te Heesselt
brief d.d. 14 december 2002, ontvangen op 18 december 2002

S114- L.A.C. Visscher te Heesselt
brief d.d. 14 december 2002, ontvangen op 20 december 2002
(inclusief brief A) - S114 is ook vermeld bij brief A

S124- C. van den Heuvel te Heesselt
brief d.d. 14 december 2002, ontvangen op 2 januari 2003

S126- H.H. Verheul te Opijnen
brief d.d. 14 december 2002, ontvangen op 3 januari 2003
(inclusief brief E) - S126 is ook vermeld bij brief E - kopie brief is gevoegd bij B

S150- J.G.M. Govers te Heesselt
brief d.d. 14 december 2002, ontvangen op 3 januari 2003

S154- W.A. van Kruijsbergen te Heesselt
brief d.d. 14 december 2002, ontvangen op 6 januari 2003

S164- H.W. Kardol te Heesselt
brief d.d. 14 december 2002, ontvangen op 20 december 2002

S166- J.W.M. Versluis te Heesselt
brief d.d. 14 december 2002, ontvangen op 20 december 2002

S168- A.J. van Ham te Heesselt
brief d.d. 14 december 2002, ontvangen op 20 december 2002

S170- F.W. Rogaar te Heesselt
brief d.d. 14 december 2002, ontvangen op 20 december 2002

S171- G.H. Timmer en N. de Leeuw te Heesselt
brief d.d. 14 december 2002, ontvangen op 20 december 2002

S176- A.M.H. ten Brink te Heesselt
brief d.d. 14 december 2002, ontvangen op 20 december 2002

S161- M. Baur te Heesselt
brief d.d. 16 december 2002, ontvangen op 20 december 2002
(inclusief brief C) - S161 is ook vermeld bij brief C - kopie brief is gevoegd bij B

S178- A. Nootboom en J. de Jong te Heesselt
brief d.d. 16 december 2002, ontvangen op 20 december 2002
(inclusief brief C) - S178 is ook vermeld bij brief C - kopie brief is gevoegd bij B

S173- R. Metz te Heesselt
brief d.d. 19 december 2002, ontvangen op 20 december 2002
(inclusief brief C en Q) - S173 is ook vermeld bij brief C en Q

BRIEF C

Onderstaande personen hebben dezelfde brief ingediend:

S125- C. van den Heuvel te Heesselt
brief d.d. 16 december 2002, ontvangen op 2 januari 2003

S158- W.A. van Kruysbergen te Heesselt
brief d.d. 16 december 2002, ontvangen op 6 januari 2003

S161- M. Baur te Heesselt
brief d.d. 16 december 2002, ontvangen op 20 december 2002
(inclusief brief B) - S161 is ook vermeld bij brief B - kopie brief is gevoegd bij B

S177- A.M.H. ten Brink te Heesselt
brief d.d. 16 december 2002, ontvangen op 20 december 2002

S178- A. Nootboom en J. de Jong te Heesselt
brief d.d. 16 december 2002, ontvangen op 20 december 2002
(inclusief brief B) - S178 is ook vermeld bij brief B - kopie brief is gevoegd bij B

S173- R. Metz te Heesselt
brief d.d. 19 december 2002, ontvangen op 20 december 2002
(inclusief brief B en Q) - S173 is ook vermeld bij brief B en Q

BRIEF D

Onderstaande personen hebben dezelfde brief ingediend:

S131- P. Stoffer te Leusden

brief d.d. 20 december 2002, ontvangen op 3 januari 2003

S133- C.M.H. van der Velden te Uithoorn

brief d.d. 20 december 2002, ontvangen op 3 januari 2003

S134- N.S. de Jong te Alblasterdam

brief d.d. 20 december 2002, ontvangen op 3 januari 2003

S135- S. Polack te Papendrecht

brief d.d. 20 december 2002, ontvangen op 3 januari 2003

S136- E. Smouter-Schaap te Papendrecht

brief d.d. 20 december 2002, ontvangen op 3 januari 2003

S138- S.J.M. van Rijn te Leidschendam

brief d.d. 19 december 2002, ontvangen op 3 januari 2003

S139- C.J.M. Gruson te Heesseft

brief d.d. 19 december 2002, ontvangen op 3 januari 2003

S140- M.J.M. van Rooij te Varik

brief d.d. 19 december 2002, ontvangen op 3 januari 2003

S145- E.T.M. Gruson te Leidschendam

brief d.d. 21 december 2002, ontvangen op 3 januari 2003

S148- A.N.M. Gruson en J.Th.M. Gruson-Van Hulzen te Leidschendam

brief d.d. 21 december 2002, ontvangen op 3 januari 2003

BRIEF E

Onderstaande personen hebben dezelfde brief ingediend:

S160- R. Metz te Heesselt (met handtekeningenlijst, 69 stuks, en bijlagen)

(kopie brief ook ingediend door C. v.d. Heuvel)

brief ontvangen op 20 december 2002

S159- S.P.M. Hendriks te Hedel

brief ontvangen op 6 januari 2003

S162- M. van Dongen-Torman te Heesselt

brief d.d. 16 december 2002, ontvangen op 20 december 2002

S165- J.W.M. Versluis te Heesselt

brief d.d. 16 december 2002, ontvangen op 20 december 2002

S167- A.J. van Ham te Heesselt
brief d.d. 16 december 2002, ontvangen op 20 december 2002

S169- F.W. Rogaar te Heesselt
brief d.d. 16 december 2002, ontvangen op 20 december 2002

S172- G.H. Timmer en N. de Leeuw te Heesselt
brief d.d. 16 december 2002, ontvangen op 20 december 2002

S126- H.H. Verheul te Opijnen
brief d.d. 14 december 2002, ontvangen op 3 januari 2003
(inclusief brief B) - S126 is ook vermeld bij brief B - kopie brief is gevoegd bij B

OVERIGE BRIEVEN

G S3- A.R. Schut te Heesselt
brief d.d. 27 november 2002, ontvangen op 29 november 2002

H S4- Werkgroep Heesseltsche Uiterwaarden, t.a.v. R. Metz te Heesselt
brief d.d. 28 november 2002, ontvangen op 29 november 2002

I S5- L. Schut, J.R. Metz, R. Metz e.a., te Heesselt
brief d.d. 28 november 2002, ontvangen op 29 november 2002

J S41- R. Metz te Heesselt
brief d.d. 7 december 2002, ontvangen op 10 december 2002

U S67- R.L.M. Punt te Heesselt
brief d.d. 8 december 2002, ontvangen op 12 december 2002

K S105- P.F. van de Heuvel te Heesselt
brief d.d. 18 december 2002, ontvangen op 18 december 2002

L S120- Aannemingsbedrijf Van den Biggelaar te Kerkdriel
brief d.d. 19 december 2002, ontvangen op 20 december 2002

F S121- Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort
brief d.d. 19 december 2002, ontvangen op 20 december 2002

M S122- M.C. Westermann te Neerijnen
ontvangen op 2 januari 2003

N S123- P. van de Koppel te Oosterbeek
faxbericht d.d. 19 december 2002, ontvangen op 19 december 2002

O S141- R. Metz te Heesselt
brief d.d. 21 december 2002, ontvangen op 3 januari 2003

- V S142- W.A. van Kruysbergen en W.J. van Kruysbergen te Heesselt
brief d.d. 20 december 2002, ontvangen op 3 januari 2003
is gelijk aan:
S157- W.A. van Kruysbergen en W.J. van Kruysbergen te Heesselt
brief d.d. 20 december 2002, ontvangen op 6 januari 2003
- T S147- Landbouw, Natuurbeheer en Visserij te Deventer
brief d.d. 18 december 2002, ontvangen op 3 januari 2003
- P S152- W.C. van Wetten te Heesselt
brief d.d. 13 december 2002, ontvangen op 16 december 2002
(met lijst met 191 handtekeningen)
- Q S173- R. Metz te Heesselt
brief d.d. 19 december 2002, ontvangen op 20 december 2002
(inclusief brief C en B) - S173 is ook vermeld bij brief C en B
- R S174- A.M.H. ten Brink te Heesselt
brief d.d. 20 december 2002, ontvangen op 20 december 200
- S S175- F.J. Wisse te Heesselt
brief d.d. 18 december 2002, ontvangen op 20 december 2002

Bijlage 3

Hoofdpunten van het advies van de Commissie voor de milieueffect-rapportage (m.e.r.) d.d. 22 januari 2003

- 1 Geef aan hoe het voornemen procedureel en inhoudelijk is afgestemd op de procedure voor de planologische kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier. Beschrijf tevens welke consequenties een afwijkende oplossingsrichting in de PKB zal hebben voor het voornemen in de Heesseltsche Uiterwaarden.
- 2 Maak duidelijk hoe de beide doelstellingen, te weten verlaging van de maatgevende hoogwaterstand bij meer waterafvoer en natuurontwikkeling volgens vastgesteld beleid (Fort Sint Andries), met elkaar te verenigen zijn.
- 3 Met het voornemen verdwijnen (ten dele) de huidige natuurwaarden. Mede om tegemoet te komen aan de behouddoelstellingen van de Vogel- en Habitatrichtlijn, moet er in het MER aandacht worden besteed aan (de mogelijkheden voor) een natuurbehoudalternatief. Dit richt zich op zo goed mogelijk behoud van het huidige natuur- en landschapsbeeld met onder meer een lage dynamiek, openheid en (agrarisch) natuurbeheer.
- 4 Geef voor de alternatieven aan in hoeverre ze voldoen aan de belangrijkste randvoorwaarden. Deze randvoorwaarden zijn: inrichting conform de aanpak Ruimte voor Rijntakken, de uitgangspunten van het raamplan Fort Sint Andries, stabiliteit van de waterbouwkundige constructies in de rivier, niet negatief beïnvloeden van de scheepvaart, stabiliteit van de primaire waterkering en de keuze van maatregelen op basis van het beleidsstandpunt Verwijdering Baggerspecie c.q. de beleidsnotitie Actief Bodembeheer Rijntakken.
- 5 Het MER dient een samenvatting te bevatten die naast een publieksfunctie vooral valt te gebruiken voor de bestuurlijke besluitvorming. Hierin moeten de belangrijkste milieugevolgen per alternatief worden weergegeven, alsmede de maatregelen om die milieugevolgen te minimaliseren en de effectiviteit van de maatregelen.

Bijlage 4

**Instemming van de directeur-hoofdingenieur van de divisie water
namens de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat d.d. 12 febru-
ari 2003**

Inspectie Verkeer en Waterstaat

cc
RWS DON, t.a.v. dhr. A.J. Voortman

Datum
19 februari 2003
Contactpersoon
Ir. F. Dijkman
Doorkiesnummer
0320 - 297 441
Bijlage(n)

Onderwerp
Vaststellen van de richtlijnen voor de MER
'Herinrichting Heesseltsche Uiterwaarden'

mm 2002. 15051
S 157

PROV. BESTUUR VAN GL
Reg.nr: RF 2002-104233
Ingek.: 20 FEB. 2003
Class.nr: -1.854
BEH. DOOR: LG / INR

Provincie Gelderland
Afdeling Landelijk Gebied
T.a.v. dhr. J. Bouw
Postbus 9090
6800 GX ARNHEM

Uw kenmerk
-
Ons kenmerk
DW/VV/AS/51

Geachte heer Bouw,

Voordat ik in deze brief nader inga op het in de aanhef van deze brief genoemd onderwerp, zou ik eerst graag even kort willen toelichten waarom u deze brief van mij ontvangt en niet van de Directie Oost-Nederland van Rijkswaterstaat. De reden hiervoor is dat met ingang van 1 januari 2003 de Divisie Water van de Inspectie Verkeer en Waterstaat eindverantwoordelijk is als bevoegd gezag voor de vergunningen voor "eigen werken" van Rijkswaterstaat. Ik moge u voor nadere informatie hierover verwijzen naar de 'Wijziging Besluit mandaat, volmacht en machtiging Inspectie Verkeer en Waterstaat, zoals gepubliceerd in de Staatscourant op 23 december 2002 (pagina 55). De voorbereiding van de vergunningverlening, waartoe ik ook de begeleiding van de totstandkoming van het onderhavige MER reken, blijft in de nieuwe situatie de taak van de medewerkers van Rijkswaterstaat.

Als bevoegd gezag in het kader van de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren (Wvo) stem ik in met het advies voor de richtlijnen, vastgesteld door de commissie m.e.r. ten behoeve van het opstellen van het MER voor de herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden. Ik heb daarbij de volgende aanvullingen:

- Pag 2 onder punt 4 dient volgende zinsnede te worden geschrapt:
"en de keuze van maatregelen op basis van het beleidsstandpunt Verwijdering Baggerspecie c.q. de beleidsnotitie Actief Bodembeheer Rijntakken"
(deze notities zijn van belang bij de verdere invulling van de alternatieven, niet zozeer op de keuze tussen de verschillende inrichtingsalternatieven)
- Pag 4 achter derde alinea, voor koptekst 'Beleid en besluitvorming' dienen de volgende zinnen te worden toegevoegd:
"Definieer naast de projectdoelstellingen ook de doelstellingen voor het MER op zich."

Postbus 61, 8200 AB, Lelystad
Maerlant 6, 8224 AC, Lelystad

Telefoon 0320-297555
Fax 0320-297449

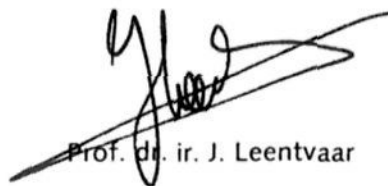
- Pag 5 eerste alinea dient de volgende zinsnede te worden geschrapt:
"waarvoor reeds een MER is opgesteld."
(gezien de fase waarin de beleidsnotitie zich inmiddels bevindt)
- Pag 5 paragraaf 4.1, tweede alinea de zin *"Het kan zinvol zijn..."* dient te worden vervangen door *"Het is zinvol..."*
- Pag.7 Onder 4.2 vooraan par. 4.2.4. toevoegen de volgende tekst:
Grondverzet
Alle opties voor grondverzet, ten aanzien van de achterblijvende bodem en het toepassen van de vrijkomende grond, dienen te worden onderzocht en vergeleken conform de ABR-systematiek, zoals ook beschreven onder paragraaf 5.6 van de startnotitie. Opties waarbij niet wordt voldaan aan de saneringsdoelstelling (voor de achterblijvende bodem dan wel toepassen als "bodem blijft bodem") vragen specifieke onderbouwing via de ABR-kosteneffectiviteitsafweging. Varianten waar dergelijke opties in voorkomen dienen tevens in het MER vergeleken te worden met varianten waar volledig binnen de saneringsdoelstelling wordt gewerkt.
- Pag 9 paragraaf 5.2 voeg aan het einde van de eerste alinea de volgende tekst toe:
" De resultaten kunnen worden weergegeven op een bodemkwaliteitskaart (conform ABR) zodat inzicht wordt verkregen in de kwaliteit van de gebiedseigen en niet-gebiedseigen grond vóór en na de maatregelen."
- Pag 10 in de tweede alinea, eerste aandachtspunt, dient het "nulsituatieonderzoek" te worden vervangen door *"degelijk onderzoek conform de vastgestelde protocollen"*.

Ik verzoek u deze aanpassingen door te voeren in de mede namens de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat uit te brengen richtlijnen voor de MER ten behoeve van de herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden.

Indien u naar aanleiding van deze brief vragen heeft kunt u contact opnemen met de heer B. Voortman van Rijkswaterstaat directie Oost-Nederland (026 3688442)

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn geweest.

Met vriendelijke groet,
DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT
namens deze,
DE DIRECTEUR-HOOFDINSPECTEUR VAN DE DIVISIE WATER

Prof. dr. ir. J. Leentvaar

